

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ Ірина КОВТУН
(підпис) (ініціали, прізвище)

29 серпня 2024 року

м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»
для підготовки фахівців на першому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання**

РОЗРОБЛЕНО:

Доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,
кандидатка юридичних наук, доцент

28 серпня 2024 року

Олена ГАЛУС

СХВАЛЕНО:

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права
28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри конституційного, адміністративного та
фінансового права
28 серпня 2024 року

Олександр БУХАНЕВИЧ

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	4
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	4
1.2.	Лекції	5
1.3.	Семінарські заняття	7
1.4.	Самостійна робота студентів	8
1.5.	Індивідуальні завдання	27
1.6.	Підсумковий контроль	31
2.	Схема нарахування балів	33
3.	Рекомендовані джерела	34
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	49

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
2.	Загальна характеристика місцевого самоврядування	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
3.	Система місцевого самоврядування в Україні	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
4.	Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні	9	2	2	-	-	5	9	1	1	-	-	7
5.	Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування	9	2	2	-	-	5	9	1	1	-	-	7
6.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост	9	2	2	-	-	5	9	1	2	-	-	6
7.	Правовий статус місцевих рад	9	2	2	-	-	5	9	1	2	-	-	6
8.	Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних в місті рад	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
9.	Правовий статус депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8

10.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
	Усього годин	90	20	20	-	-	50	90	10	6	-	-	74

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна	2	1
1.1.	Поняття, предмет та методи муніципального права.		
1.2.	Система муніципального права: муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути. Класифікація муніципально-правових норм.		
1.3.	Муніципально-правові відносини.		
1.4.	Джерела муніципального права: поняття, види та класифікація. Поняття та види муніципально-правових актів. Муніципально-правовий договір.		
1.5.	Поняття та види муніципального процесу.		
1.6.	Муніципальне право як наука та навчальна дисципліна.		
2.	Загальна характеристика місцевого самоврядування	2	1
2.1.	Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні та світі.		
2.2.	Поняття та сутність місцевого самоврядування.		
2.3.	Принципи місцевого самоврядування України: поняття, види, правове закріплення.		
2.4.	Гарантії місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб.		
2.5.	Поняття та види відповідальності у муніципальному праві.		
3.	Система місцевого самоврядування в Україні	2	1
3.1.	Система місцевого самоврядування: поняття та структура.		
3.2.	Система органів та посадових осіб місцевого самоврядування.		
3.3.	Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.		
3.4.	Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.		
4.	Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні	2	1
4.1.	Поняття, ознаки та види територіальних громад.		
4.2.	Функції та повноваження територіальних громад.		
4.3.	Форми участі територіальних громад у місцевому самоврядуванні.		
4.4.	Правовий статус об'єднаної територіальної громади. Статут територіальної громади як основний акт локальної		

4.5.	нормотворчості: поняття, порядок прийняття та правові наслідки.		
5.	Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування	2	1
5.1.	Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.		
5.2.	Поняття місцевого референдуму та процедура проведення.		
5.3.	Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів.		
5.4.	Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання.		
5.5.	Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації.		
6.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост	2	1
6.1.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.		
6.2.	Правовий статус голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.		
6.3.	Правовий статус голів міст Києва і Севастополя: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.		
6.4.	Правовий статус старости.		
6.5.	Акти локальної нормотворчості сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, види, правові наслідки.		
7.	Правовий статус місцевих рад	2	1
7.1.	Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.		
7.2.	Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.		
7.3.	Організаційно-правові форми роботи місцевих рад.		
7.4.	Порядок дострокового припинення повноважень місцевої ради.		
7.5.	Правове регулювання нормотворчої діяльності сільських, селищних, міських, районних, обласних, районних у містах рад: поняття, види та правові наслідки.		
8.	Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних в місті рад	2	1
8.1.	Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.		
8.2.	Система виконавчих органів місцевих рад: порядок формування, основні функції та повноваження, організація роботи.		
8.3.	Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами державної влади (районною та обласною державними адміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади).		
8.4.	Акти виконавчих органів місцевого самоврядування: поняття, види, правові наслідки.		
9.	Правовий статус депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування	2	1

9.1.	Поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад в Україні.		
9.2.	Організаційно-правові форми здійснення функцій та повноважень депутатів місцевих рад.		
9.3.	Поняття та види гарантій діяльності депутатів місцевих рад.		
9.4.	Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування.		
9.5.	Муніципальна служба: поняття та основні засади правового регулювання.		
10.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні	2	1
10.1.	Поняття та об'єкти комунальної власності. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.		
10.2.	Оренда комунального майна. Фінанси місцевих органів влади структурні елементи та функції. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.		
10.3.	Порядок формування та структура місцевих бюджетів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.		
10.4.	Місцеві податки і збори. Фінансовий контроль у сфері місцевого самоврядування.		
	Усього	20	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 4.5. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні. Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття, ознаки та види територіальних громад.
- 1.2. Функції та повноваження територіальних громад.
- 1.3. Форми участі територіальних громад у місцевому самоврядуванні.
- 1.4. Правовий статус об'єднаної територіальної громади.
- 1.5. Статут територіальної громади як основний акт локальної нормотворчості: поняття, порядок прийняття та правові наслідки.
- 1.6. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
- 1.7. Поняття місцевого референдуму та процедура проведення.
- 1.8. Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання.
- 1.9. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : суб'єкти муніципально-правових відносин, територіальна громада, муніципальна правоздатність, муніципальна дієздатність, базова територіальна громада, асоційовані територіальні громади, об'єднана територіальна громада, статут територіальної громади, місцеве самоврядування, виборча система, муніципальна демократія, територіальна громада, місцеві вибори, місцевий референдум, формула референдуму, загальні збори

громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, громадські слухання, органи самоорганізації населення, асоціації місцевого самоврядування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття та ознаки територіальної громади;
- види територіальної громади;
- охарактеризуйте основні функції та повноваження територіальної громади в Україні;
- порядок створення об'єднаної територіальної громади;
- структура управління об'єднаною територіальною громадою;
- проблеми правового регулювання місцевих референдумів в Україні;
- виборчі система, що застосовуються на муніципальних виборах;
- порядок проведення громадських слухань;
- порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання;
- порядок внесення та розгляду місцевих ініціатив.

Семінарське заняття 2

Тема 6. Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

6.2. Правовий статус голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

6.3. Правовий статус голів міст Києва і Севастополя: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

6.4. Правовий статус старости.

6.5. Акти локальної нормотворчості сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, види, правові наслідки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : сільський, селищний, міський голова, староста, депутат представницького органу місцевого самоврядування, кандидат на посаду, вибори, мажоритарна система, пропорційна система, змішана система, президія (колегія) ради, заступник голови, секретар голови, відкликання голови сільської, селищної міської ради, голова районної, обласної ради, акти голів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- процедурні особливості порядку обрання, функції та повноваження сільських, селищних, міських голів;
- дострокове припинення повноважень голів місцевих рад: підстави та порядок проведення процедури;
- правовий статус старости;
- організація роботи старости.

Семінарське заняття 3

Тема 7. Правовий статус місцевих рад

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

7.2. Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

7.3. Організаційно-правові форми роботи місцевих рад.

7.4. Порядок дострокового припинення повноважень місцевої ради.

7.5. Правове регулювання нормотворчої діяльності сільських, селищних, міських, районних, обласних, районних у містах рад: поняття, види та правові наслідки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: місцева рада як представницький орган місцевого самоврядування, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, адміністративно-територіальний устрій України, голова місцевої ради, сесія, населений пункт, область, район, статут територіальної громади, рішення місцевої ради, рішення, регламент, розпорядження, ухвала, заява.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- загальний склад місцевої ради;
- порядок скликання та правомочність сесії місцевої ради;
- порядок прийняття рішень місцевою радою;
- підстави дострокового припинення повноважень місцевої ради;
- організація роботи постійних комісій та тимчасових контрольних комісій рад.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є важливою складовою частиною навчального процесу та має на меті закріплення та поглиблення знань і навичок, одержаних на усіх видах навчальних занять; підготовку до наступних занять, іспиту, формування культури розумової праці з чинними правовими нормами, законодавством та практикою його застосування. Під час самостійної роботи уточнюється коло питань, що підлягають вивченню по темі, аналізується та вивчається нормативний матеріал, наукові джерела, виконуються завдання.

Самостійна робота студента виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички з навчальної дисципліни. Відповіді на питання повинні бути стисло законспектовані з обов'язковими посилання на використані джерела.

Самостійна робота студентів має бути логічно пов'язана з іншими видами навчальних занять. Однак вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми не бажано починати з самостійної роботи студентів.

Від якості самостійної підготовки студентів залежить якість семінарських занять, глибина їх теоретичного змісту й активність студентів.

Самостійна робота є методом глибокого вивчення і творчого засвоєння студентами навчальної програми.

Перевірка самостійної роботи студентів здійснюється викладачами, які проводять семінарські заняття з навчальної дисципліни.

Викладач може обрати один з наступних способів перевірки самостійної роботи:

- проведення перевірки конспектів опрацьованої літератури, яка рекомендується для вивчення теми навчальної дисципліни;

- фронтального усного опитування;
- письмового опитування;
- проведення тестування з вивчених тем;
- розв'язування ситуаційних завдань до навчальної дисципліни.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Питання самостійної роботи виносяться на поточний і підсумковий семестровий контроль. Для самостійної роботи студентів з кожної теми надається рекомендована література з якою студенти повинні ознайомитися для якісного виконання завдань на самостійну підготовку.

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися із питаннями, що виносяться на самостійне вивчення студентами.
2. Уважно прочитати матеріал, викладений на лекції і занотований студентами до відповідної теми.
3. Ознайомитися із рекомендованою літературою до відповідної теми (як до семінарського заняття, так і самостійної роботи) і розширити одержані знання під час лекційного заняття (обсяг представлень про конкретні предмети і явища, що входять у сферу регулювання приватним правом).
4. За бажанням студент може підготувати коротке повідомлення (до десяти хвилин) з найбільш складного і цікавого питання.
5. У випадку необхідності студент може скористатися індивідуальними консультаціями викладача, який читає лекції, а також викладача, який проводить семінарські заняття у навчальній групі.

1.4.1. Завдання по темам

Тема 1. Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 1.1. Особливості норм муніципального права України.
- 1.2. Можливість та доцільність виділення муніципального права України в самостійну галузь національного права.
- 1.3. Порівняльна характеристика муніципально-правових норм із нормами інших галузей прав: конституційного, адміністративного, екологічного.
- 1.4. Проблемність назви муніципального права.
- 1.5. Муніципальне право як наука. Предмет, система, джерела. Функції та методологія науки муніципального права.
- 1.6. Муніципальне право як навчальна дисципліна: поняття, система.

Питання для самоконтролю

1. Муніципальне право: загальна характеристика.
2. В чому полягає співвідношення муніципального права як галузі права, науки та навчальної дисципліни.
3. Які існують позиції вчених щодо назви галузі «муніципальне право»? В чому полягає дискусійність даної проблеми?
4. Назвіть та охарактеризуйте основні джерела муніципального права України як галузі права в чому полягає їх специфіка порівняно з джерелами інших галузей права.

Тема 2. Загальна характеристика місцевого самоврядування

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 2.1. Роль Магдебурзького права в становленні та розвитку місцевого самоврядування.
- 2.2. Принцип субсидіарності місцевого самоврядування.
- 2.3. Конституційні засади взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування..

Питання для самоконтролю

1. Зародження та основні етапи розвитку місцевого самоврядування.
2. Основні науково-теоретичні підходи до визначення правової категорії «місцевого самоврядування».
3. Правова природа сучасних теорій та характеристика основних моделей місцевого самоврядування.
4. Принципи місцевого самоврядування: загальна характеристика.

Тема 3. Система місцевого самоврядування в Україні

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 3.1. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: поняття, види.
- 3.2. Муніципальний нормотворчий процес.
- 3.3. Місцевий референдум як форма безпосереднього народовладдя територіальної громади.
- 3.4. Перспективні напрямки реформування системи органів місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть систему органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
2. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
3. Функції місцевого самоврядування.
4. Які є повноваження місцевого самоврядування?
5. Що відноситься до актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування?

Тема 4. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 4.1. Відмінності між окремими видами територіальних громад.
- 4.2. Порядок виходу територіальної громади зі складу об'єднаної.
- 4.3. Правовий статус членів територіальних громад.

Питання для самоконтролю

1. Які функції виконують територіальні громади? Їх місце в системі функцій місцевого самоврядування.
2. Які є форми діяльності територіальних громад?
3. Які існують легітимні шляхи утворення об'єднаних територіальних громад?

Тема 5. Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 5.1. Поняття та механізм реалізації місцевого референдуму в Україні в сучасних умовах державотворення.
- 5.2. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.

5.3. Вибірчі системи, що застосовуються на муніципальних виборах в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.

5.4. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання в м. Хмельницькому.

5.5. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації у м. Хмельницькому.

Питання для самоконтролю

1. Коли особа, визнається такою, яка належить до відповідної територіальної громади?
2. Які є гарантії діяльності кандидатів на посаду сільського, селищного та міського голови, старости?
3. Охарактеризуйте порядок призначення перших місцевих виборів?
4. Чим відрізняються між собою місцеві референдуми, загальні збори громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи та громадські слухання?

Тема 6. Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

6.1. Проблеми дострокового припинення повноважень сільських, селищних, міських голів та голів районної, обласної, районної в місті ради.

6.2. Порядок обрання, функції та повноваження голів міста Києва та Севастополя.

6.3. Загальна характеристика локальних актів сільських, селищних, міських голів та голів районної, обласної, районної в місті ради.

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте правовий статус сільських, селищних, міських голів та голів районної, обласної, районної в місті рад: порядок обрання, функції та повноваження.
- В чому полягає відмінність статусу голів районної, обласної, районної у місті ради від статусу сільських, селищних, міських голів?
- В чому полягають особливості статусу голів в містах Києві та Севастополі?
- Яка процедура дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови та старости?

Тема 7. Правовий статус місцевих рад

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

7.1. Правова природа місцевих рад в сучасній Україні від місцевих рад народних депутатів за радянських часів.

7.2. Порядок створення та організація роботи постійних та тимчасових контрольних комісій місцевої ради.

7.3. Регламент роботи місцевої ради.

7.4. Особливості правового статусу районної в місті ради.

Питання для самоконтролю

1. Хто наділений правом скликати сесію місцевої ради?
2. Як часто має скликатися сесія місцевої ради?
3. Хто визначає чисельність місцевої ради?
4. Чи обирають депутати сільської, селищної, міської ради голову відповідної ради?
5. Чи може голова районної та обласної ради не погодитися з рішенням ради?

6. Яка різниця між виконавчим комітетом і виконавчим апаратом і в радах якого рівня вони створюються?

Тема 8. Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних в місті рад

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 8.1. Місце виконавчих комітетів місцевих рад в системі місцевого самоврядування.
- 8.2. Особливості правового статусу відділів та управлінь виконавчих комітетів місцевих рад.
- 8.3. Взаємодія органів місцевого самоврядування з місцевими органами державної влади.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає різниця в правовому статусі секретаря місцевої ради та секретаря виконавчого комітету місцевої ради?
2. Чи можуть депутати місцевої ради обіймати посаду заступника сільського, селищного, міського голови?
3. Яка різниця між виконавчим комітетом і виконавчим апаратом і в радах якого рівня вони створюються?
4. Чи наділений сільський, селищний, міський голова правом скасовувати рішення виконавчого комітету відповідної ради?

Тема 9. Правовий статус депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 9.1. Правовий статус народних депутатів і депутатів місцевих рад.
- 9.2. Гарантія діяльності депутатів та голів місцевих рад.
- 9.3. Відмінність між депутатськими зверненнями та депутатськими запитаннями.
- 9.4. Функції та повноваження депутатів місцевих рад та народних депутатів.
- 9.5. Поняття, проблеми та перспективи розвитку кадрової політики щодо муніципальної служби.
- 9.6. Муніципальна служба в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягають гарантії прав депутата при розгляді питання про його відкликання?
2. В чому полягає особливість правового статусу депутатів місцевих рад.
3. Які є пріоритетні напрями кадрової політики в сучасних умовах розвитку муніципальної служби?
4. В чому полягає різниця в статусі державного службовця і муніципального службовця?
5. Хто може бути призначений на посаду в органи місцевого самоврядування?

Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 10.1. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.
- 10.2. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.
- 10.3. Порядок формування та структура місцевих бюджетів.
- 10.4. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Питання для самоконтролю

1. Що є підставою для набуття права комунальної власності?

2. З чого складаються доходи місцевих бюджетів?
3. Хто приймає рішення про наділення міських рад правами стосовно управління майном і фінансовими ресурсами, що є у власності територіальних громад районів у містах?
4. Хто здійснює від імені і в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності?
5. Що виступає матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування?

1.4.2. Контрольна робота

Протягом вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право» виконується контрольна робота для визначення рівня знань студентів з тем, передбачених тематичним планом. У завдання контрольної роботи включаються теоретичні питання, що передбачають подання студентами двох розгорнутих відповідей та виконання одного практичного завдання (розв'язок задачі) на знання норм Конституції та законів України.

1.4.2.1. Завдання для контрольної роботи

Варіант № 1

Теоретичні питання:

1. Поняття, предмет та методи муніципального права.
2. Особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Задача.

Громадянин України, який самовисунувся на посаду міського голови, звернувся із заявою про реєстрацію кандидатом на цю посаду до міської виборчої комісії. Виборча комісія відмовила у реєстрації на підставі того, що згідно з поданими документами громадянин не проживає і не працює на території виборчого округу, де він має бажання балотуватися, а отже, не є членом територіальної громади і не має права голосу на місцевих виборах. На дії виборчої комісії громадянин подав скаргу до Центральної виборчої комісії, наголосивши, що порушено його виборче право, оскільки ценз осілості Конституцією України не передбачений.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Які особливості реалізації виборчого права на місцевих виборах передбачені чинним законодавством?

Варіант № 2

Теоретичні питання:

1. Муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути. Класифікація муніципально-правових норм..
2. Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

Задача.

Сільська рада відмовила у наданні дозволу на створення вуличного комітету, мотивуючи своє рішення тим, що був порушений порядок ініціювання створення цього органу, оскільки на зборах жителів членом ініціативної групи, яка представляє інтереси учасників зборів, був обраний іноземний громадянин. Ініціативна група звернулася до суду з вимогою скасування рішення сільської ради у зв'язку з порушенням Ст. 6 Конвенції про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні.

Чи відповідають рішення сільської ради вимогам законодавства? Як здійснюється формування органів самоорганізації населення? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант № 3

Теоретичні питання:

1. Муніципально-правові відносини.
2. Правовий статус старости: поняття, порядок затвердження, функції та повноваження.

Задача.

Мешканці багатоповерхового будинку звернулися до міського голови з вимогою розглянути на черговій сесії міської ради в порядку місцевої ініціативи питання про забезпечення регулярного безкоштовного підвезення до місця навчання і додому школярів, які мешкають у цьому будинку. Міський голова відмовив жителям, пояснивши, що для ініціювання членами територіальної громади розгляду питання в раді потрібно утворити ініціативну групу й попередньо провести громадські слухання.

Прокоментуйте дії членів територіальної громади та міського голови. Як відбувається реалізація права членів територіальної громади на місцеві ініціативи?

Варіант № 4

Теоретичні питання:

1. Джерела муніципального права: поняття, види та класифікація.
2. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови: підстави та порядок проведення процедури.

Задача.

На першій сесії обраної на позачергових виборах міської ради було прийнято рішення про ліквідацію районних у місті рад. Депутати однієї з районних у місті рад звернулися до міського голови з вимогою скликання позачергової сесії міської ради для обговорення питання про проведення міського референдуму щодо питання ліквідації районів у місті. Міський голова відмовився скликати сесію, обґрунтовуючи своє рішення тим, що рішення про проведення міського референдуму можуть прийматися лише на вимогу членів територіальної громади. Депутати райради звернулися до суду з вимогою визнання незаконним рішення міської ради про ліквідацію районних у місті рад і звільнення з посади міського голови.

Зробіть юридичний аналіз ситуації і прокоментуйте дії міської ради, міського голови і депутатів районної у місті ради. Яке рішення має прийняти суд? Який порядок утворення чи не утворення районних у місті рад передбачений законодавством? Який порядок створення, ліквідації та реорганізації районів у місті?

Варіант № 5

Теоретичні питання:

1. Поняття та види муніципально-правових актів.
2. Правовий статус голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

Задача.

Голова обласної ради видав розпорядження про особливий режим управління на період опалювального сезону. Згідно з цим документом як виконавчі органи обласної ради були утворені управління житлово-комунального господарства, соціального захисту населення, транспорту і зв'язку, підпорядковані голові і обласній раді. Мотивуючи своє розпорядження голова обласної ради зазначив, що він діяв на підставі норм Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, які гарантують організаційну самостійність органів місцевого самоврядування.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Чи відповідають дії голови обласної ради вимогам законодавства?

Варіант № 6*Теоретичні питання:*

1. Муніципально-правовий договір.
2. Дострокове припинення повноважень голів місцевих рад: підстави та порядок проведення процедури.

Задача.

За пропозицією голови обласної ради до складу президії ради був включений міський голова одного із міст області, який потім розпорядженням голови облради був призначений його радником. Після цього міський голова ініціював у міській раді розгляд питання про присвоєння голові облради звання "Почесний громадянин міста" і таке рішення було прийняте більшістю голосів депутатів.

Чи відповідають дії голови обласної ради та міського голови вимогам законодавства? Який порядок формування структури обласної ради?

Варіант № 7*Теоретичні питання:*

1. Поняття та види муніципального процесу.
2. Правовий статус голів міст Києва і Севастополя: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

Задача.

На сесії сільської ради було прийнято рішення про не утворення виконавчих органів ради і передачу виконавчих функцій сільському голові. Своїм розпорядженням сільський голова призначив менеджера, якому доручив здійснювати управління комунальним господарством.

Прокоментуйте дії сільської ради і сільського голови. Зазначте різновиди моделей муніципального управління, поясніть специфіку їх використання в Україні.

Варіант № 8*Теоретичні питання:*

1. Муніципальне право як наука. Предмет, система, джерела. Функції та методологія науки муніципального права.
2. Акти локальної нормотворчості сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, види, правові наслідки.

Задача.

Під час обговорення проекту статуту територіальної громади села на пленарному засіданні депутат сільської ради запропонував включити до цього документа норми щодо: а) опису та порядку використання символіки територіальної громади; б) кількісного складу ради; в) функціональної спрямованості і порядку організації роботи постійних комісій ради; г) чисельності працівників сільської ради. Пропозиція депутата була підтримана без обговорення більшістю голосів депутатів, присутніх на сесії, після чого додаткові положення статуту були передані сільському голові для включення їх до кінцевого тексту статуту. Після закінчення пленарного засідання сільський голова передав підтримані депутатами доповнення до текст-у статуту територіальної громади організаційному відділу ради для редагування. Підписання рішення ради про затвердження статуту територіальної громади села було здійснено сільським головою через 3 місяці після прийняття зазначеного рішення ради. Після ознайомлення депутатів сільської ради зі статутом територіальної громади була встановлена невідповідність його положень з нормами, що були підтримані під час пленарного засідання, а депутат сільської ради, що ініціював внесення доповнень до проекту статуту, звернувся до сільського голови з вимогою щодо зупинення дії рішення сільської ради про затвердження статуту територіальної громади.

Проаналізуйте ситуацію та підготуйте юридично обґрунтовану відповідь. Чи відповідають дії сільської ради, сільського голови і депутата сільської ради вимогам законодавства? Які питання мають бути відображені в статуті територіальної громади і який порядок його обговорення й прийняття?

Варіант № 9

Теоретичні питання:

1. Муніципальне право як навчальна дисципліна: поняття, система.
2. Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Задача.

На засіданні виконавчого комітету міської ради більшістю голосів було прийнято рішення про затвердження регламенту виконавчого комітету. В регламенті вказувалося, що рішення виконавчого комітету можуть бути визнані незаконними лише в судовому порядку; міський голова в разі незгоди з рішенням виконавчого комітету має право звернутися зі скаргою до голови обласної державної адміністрації; а скасування рішень виконавчого комітету міської ради може здійснюватися лише президією обласної ради. Після оприлюднення тексту регламенту фракція депутатів міської ради звернулася до міського голови з вимогою скасування зазначеного акта з мотиву його невідповідності чинному законодавству. Однак міський голова спрямував зазначене звернення до керуючого справами виконавчого комітету.

Зробіть юридичний аналіз ситуації і прокоментуйте дії виконавчого комітету міської ради, міського голови та фракції депутатів міської ради. Надайте юридично обґрунтовану відповідь фракції депутатів міської ради.

Варіант № 10

Теоретичні питання:

1. Зародження та розвиток місцевого самоврядування: історичний аспект.
2. Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Задача.

На сесії міської і сільської рад прийнято рішення про об'єднання територіальної громади міста і територіальної громади сусіднього села в одну територіальну громаду та створення спільних органів місцевого самоврядування. Міський прокурор подав подання до міської ради з вимогою скасувати незаконне рішення. У відповіді прокурору міський голова зазначив, що прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою належить до виключної компетенції сільських, селищних і міських рад.

Чи відповідають рішення міської та сільської рад, дії прокурора вимогам законодавства? Як відбувається об'єднання територіальних громад?

Варіант № 11

Теоретичні питання:

1. Поняття та сутність місцевого самоврядування.
2. Організаційно-правові форми роботи місцевих рад.

Задача.

Згідно з розпорядженням голови районної ради з метою оцінки ділових та професійних якостей співробітників та депутатів місцевих рад, розташованих на території району, утворено атестаційну комісію та затверджено положення про проведення атестації. Головою комісії був призначений юрисконсульт районної ради. У положенні зазначалося, що

в разі відмови від атестації муніципальні службовці будуть звільнені з займаних посад, а депутати позбавлені права голосу на сесіях рад. На сесії районної ради більшістю голосів депутатів прийнято рішення про скасування розпоряджень голови районної ради. Голова районної ради не погодився з рішенням ради і зупинив його дію своїм розпорядженням.

Чи правомірні прийняті акти голови районної ради? Який порядок проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування?

Варіант № 12

Теоретичні питання:

1. Правова природа сучасних теорій та характеристика основних моделей місцевого самоврядування в світовій практиці.
2. Правове регулювання нормотворчої діяльності сільських, селищних, міських, районних, обласних, районних у містах рад: поняття, види та правові наслідки.

Задача.

Директор департаменту міської ради був звільнений рішенням виконавчого комітету міської ради у зв'язку із досягненням ним граничного віку перебування на службі. Директор департаменту звернувся до міського голови з проханням перевести його на посаду консультанта, однак голова відмовив, пояснивши, що така посада не передбачена штатним розписом. Директор департаменту оскаржив у суді рішення про звільнення з посади, наголосивши, що було порушено його конституційне право на рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування.

Проаналізуйте ситуацію та підготуйте юридично обґрунтовану відповідь.

Варіант № 13

Теоретичні питання:

1. Принципи місцевого самоврядування України: поняття, види, правове закріплення.
2. Статут територіальної громади як основний акт локальної нормотворчості: поняття, порядок прийняття та правові наслідки.

Задача.

За систематичну неявку на пленарні засідання обласної ради, відмову від проведення звітів і зустрічей депутата обласної ради з виборцями, невиконання їх доручень голова обласної ради порушив перед Головою Верховної Ради України питання про дострокове припинення повноважень депутата обласної ради.

Зробіть юридичний аналіз ситуації й дайте відповідь на питання: які заходи юридичної відповідальності можуть бути застосовані до депутатів місцевих рад? Зазначте підстави дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад.

Варіант № 14

Теоретичні питання:

1. Функції та повноваження місцевого самоврядування в Україні.
2. Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Задача.

Голова районної державної адміністрації звернувся до Верховної Ради України з поданням про призначення позачергових виборів міського голови. У поданні зазначено, що міський голова відмовляється підписувати й оприлюднювати рішення, прийняті більшістю голосів на пленарних засіданнях міської ради, а також розглядати запити й звернення депутатів міської ради.

Чи відповідають дії голови районної державної адміністрації та міського голови вимогам законодавства? Який порядок та підстави дострокового припинення повноважень міського голови?

Варіант № 15*Теоретичні питання:*

1. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: поняття, ознаки та види.
2. Система виконавчих комітетів місцевих рад: порядок формування, основні функції та повноваження, організація роботи.

Задача.

На сесії сільської ради було прийнято рішення про саморозпуск у зв'язку з неможливістю проведення сесій ради і прийняття консолідованих рішень. Сільський голова прийняв розпорядження про одноособове здійснення ним функцій і повноважень органів місцевого самоврядування на території села.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

Варіант № 16*Теоретичні питання:*

1. Функції і повноваження територіальної громади.
2. Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад.

Задача.

У лютому 2021 р. С. звернулася до суду з позовом, у якому просила скасувати рішення сільської ради від 21 грудня 2020 р. № 7 “Про дострокове припинення повноважень сільського голови”, рішення № 8 “Про призначення виконуючого обов’язки сільського голови” та зобов’язати сільську раду усунути перешкоди у здійсненні нею повноважень сільського голови. Обґрунтовуючи позовні вимоги, вона зазначила, що сесію сільської ради без її відома, як сільського голови, скликано секретарем ради, а також було порушено порядок підготовки сесії, визначений регламентом сільської ради (повідомлення про проведення пленарного засідання 21 грудня 2020 р. без жодних проектів рішень їй було вручено ввечері 20 грудня 2020 р).

Зробіть юридичний аналіз даної ситуації. Чи правомірні дії секретаря сільської ради? Чи відповідає вимогам законодавства рішення сільської ради? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант № 17*Теоретичні питання:*

1. Порядок створення об’єднаної територіальної громади.
2. Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами державної влади.

Задача.

Обласна рада прийняла рішення, яким скасувала делегування обласній державній адміністрації повноважень щодо управління об’єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ та міст і утворила власні виконавчі органи – Управління комунальною власністю та Управління земельних ресурсів, посилаючись на те, що згідно з ч. 1 ст. 142 Конституції України об’єкти спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, мають перебувати в управлінні обласних рад. Голова облдержадміністрації, не погодившись з цим рішенням, звернувся із позовом до адміністративного суду про визнання рішення обласної ради незаконним, зазначивши, що делегування повноважень місцевим державним адміністраціям має здійснюватися відповідно до вимог Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Цей Закон не передбачає можливості утворення обласною радою виконавчих органів.

Чи відповідає вимогам законодавства прийняте обласною радою рішення? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант № 18

Теоретичні питання:

1. Структура управління об'єднаною територіальною громадою.
2. Акти виконавчих органів місцевого самоврядування: поняття, види, правові наслідки.

Задача.

Обласна рада на сесії розглянула питання “Про звіт голови обласної державної адміністрації щодо виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку області, обласного бюджету і здійснення обласною державною адміністрацією делегованих їй обласною радою повноважень” і прийняла рішення про висловлення голові обласної державної адміністрації недовіри. Голова облдержадміністрації звернувся до суду з проханням визнати протиправним і скасувати дане рішення, оскільки воно ухвалене з порушенням вимог ч. 9 ст. 46 і ст. 47 Закону від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР “Про місцеве самоврядування в Україні”, зокрема, без включення цього питання до порядку денного сесії та без його обговорення у постійних комісіях, без проведення колективного й вільного обговорення його депутатами на сесії.

Проведіть юридичний аналіз даної ситуації. Чи правомірні дії обласної ради? Яке рішення має ухвалити суд?

Варіант № 19

Теоретичні питання:

1. Система органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
2. Поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад в Україні.

Задача.

Районна рада прийняла рішення про продаж комунальних підприємств “Фармація” та “Районний аптечний центр”. Міська рада звернулася до господарського суду з позовом про визнання вказаного рішення незаконним. Свої вимоги вона мотивувала тим, що вказані в рішенні районної ради підприємства є об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ та міст, розпорядження якими вимагає згоди усіх співвласників, проте вона такої згоди не надавала. Заперечуючи проти позову, районна рада вказала, що комунальні підприємства “Фармація” та “Районний аптечний центр” були передані у 1993 р. до комунальної власності району, а тому з набранням чинності Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” згідно з п. 10 Прикінцевих та перехідних положень Закону управління ними здійснює районна рада.

Прокоментуйте доводи районної та міської рад. Чи вправі міська рада звернутися з таким позовом до суду? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант № 20

Теоретичні питання:

1. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
2. Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Задача.

Районна рада прийняла рішення, яким уповноважила голову районної ради у період між сесіями вирішувати питання про передачу в безкоштовне користування об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районної ради, аргументувавши його тим, що виключно на пленарних засіданнях районної ради вирішуються питання про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної власності, а рішення про передачу в безкоштовне користування може приймати одноособово голова районної ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають вимогам чинного законодавства рішення районної ради?

Варіант № 21

Теоретичні питання:

1. Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.
2. Функції та повноваження депутата місцевої ради.

Задача.

На сесії обласної ради було прийнято рішення про прийняття до комунальної власності області приміщення міської спортшколи через недоцільне й неефективне його використання міською радою, виконавчий комітет якої прийняв рішення про передачу в оренду приміщення спортшколи для організації магазину спортивних товарів. Міська рада не погодилася з рішенням обласної ради і звернулася до суду з вимогою скасування рішення обласної ради.

Чи відповідають рішення обласної ради, виконавчого комітету міської ради вимогам законодавства? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант № 22

Теоретичні питання:

1. Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.
2. Організаційно-правові форми здійснення функцій та повноважень депутатів місцевих рад.

Задача.

Міський голова своїм розпорядженням вніс зміни до місцевого бюджету, посилаючись на регламент місцевої ради, в якому було закріплено, що зміни до міського бюджету в міжсесійний період вносяться розпорядженням міського голови з подальшим затвердженням на сесії міської ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації і визначте шляхи її вирішення. Як здійснюється підготовка і внесення змін до місцевого бюджету?

Варіант № 23

Теоретичні питання:

1. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
2. Поняття та види гарантій діяльності депутатів місцевих рад.

Задача.

Міський голова своїми розпорядженнями затвердив положення про виконавчі органи міської ради та їх структуру, а також за ініціативою жителів вулиці створив вуличний комітет. На сесії міської ради більшістю голосів депутатів було прийнято рішення про скасування розпоряджень міського голови. Міський голова не погодився з рішенням ради і зупинив його дію своїм розпорядженням.

Чи правомірні прийняті акти міського голови?

Варіант № 24

Теоретичні питання:

1. Місцевий референдум як форма безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
2. Муніципальна служба: поняття та основні засади правового регулювання.

Задача.

На сесії обласної ради було прийнято рішення про утворення тимчасової контрольної комісії для здійснення контролю за виконанням обласного бюджету і вивчення питання про

стан агропромислового комплексу області. До складу комісії були включені заступник голови обласної ради, заступник керівника обласної прокуратури, голова постійної комісії з питань бюджету і фінансів обласної ради, фінансові експерти. Тимчасова контрольна комісія звернулася до голови обласної державної адміністрації з вимогою надати звіт про хід виконання обласного бюджету. Голова обласної державної адміністрації відмовився виконувати вимоги тимчасової контрольної комісії і звернувся до суду з вимогою скасувати рішення обласної ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають рішення обласної ради і дії голови обласної державної адміністрації вимогам чинного законодавства? Який порядок утворення тимчасових контрольних комісій місцевих рад?

Варіант № 25

Теоретичні питання:

1. Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів.
2. Право на службу в органах місцевого самоврядування.

Задача.

Жителі села звернулися до Верховної Ради України з вимогою достроково припинити повноваження сільського голови, який відмовився надати звіт територіальній громаді про свою роботу за три місяці. Голова Верховної Ради України доручив комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування підготувати відповідь на це звернення.

Проаналізуйте ситуацію і підготуйте юридично обґрунтовану відповідь на звернення.

Варіант № 26

Теоретичні питання:

1. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання.
2. Порядок проведення атестації муніципальних службовців.

Задача

На засіданні виконавчого комітету сільської ради було прийнято рішення про саморозпуск і створення органу самоорганізації населення - сільського комітету, якому були передані всі повноваження виконавчих органів сільської ради, аргументувавши його тим, що місцева рада прийняла рішення про делегування частини своїх повноважень щодо управління місцевим господарством органу самоорганізації населення - сільському комітету.

Чи відповідають дії виконавчого комітету сільської ради вимогам законодавства? Який порядок створення органів самоорганізації населення? Як має діяти у цій ситуації прокурор?

Варіант № 27

Теоретичні питання:

1. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації.
2. Припинення служби в органах місцевого самоврядування.

Задача.

Заступника голови районної державної адміністрації було обрано депутатом міської ради, а потім - головою постійної комісії з питань законності. Голова райдержадміністрації звернувся до міської ради, вимагаючи припинити повноваження заступника голови місцевої державної адміністрації як депутата міської ради, оскільки це порушує вимоги законодавства щодо суміщення посад.

Чи є підстави для дострокового припинення повноважень депутата міської ради?

Як має діяти рада у цій ситуації?

Варіант № 28

Теоретичні питання:

1. Поняття та система гарантій місцевого самоврядування.
2. Поняття та об'єкти комунальної власності.

Задача.

За систематичну неявку на пленарні засідання обласної ради, відмову від проведення звітів і зустрічей депутата обласної ради з виборцями, невиконання їх доручень голова обласної ради порушив перед Головою Верховної Ради України питання про дострокове припинення повноважень депутата обласної ради.

Зробіть юридичний аналіз ситуації й дайте відповідь на питання: які заходи юридичної відповідальності можуть бути застосовані до депутатів місцевих рад? Зазначте підстави дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад.

Варіант № 29

Теоретичні питання:

1. Судовий захист прав та інтересів місцевого самоврядування.
2. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.

Задача.

Під час обговорення проекту статуту територіальної громади села на пленарному засіданні депутат сільської ради запропонував включити до цього документа норми щодо: а) опису та порядку використання символіки територіальної громади; б) кількісного складу ради; в) функціональної спрямованості і порядку організації роботи постійних комісій ради; г) чисельності працівників сільської ради. Пропозиція депутата була підтримана без обговорення більшістю голосів депутатів, присутніх на сесії, після чого додаткові положення статуту були передані сільському голові для включення їх до кінцевого тексту статуту. Після закінчення пленарного засідання сільський голова передав підтримані депутатами доповнення до текст-у статуту територіальної громади організаційному відділу ради для редагування. Підписання рішення ради про затвердження статуту територіальної громади села було здійснено сільським головою через 3 місяці після прийняття зазначеного рішення ради. Після ознайомлення депутатів сільської ради зі статутом територіальної громади була встановлена невідповідність його положень з нормами, що були підтримані під час пленарного засідання, а депутат сільської ради, що ініціював внесення доповнень до проекту статуту, звернувся до сільського голови з вимогою щодо зупинення дії рішення сільської ради про затвердження статуту територіальної громади.

Проаналізуйте ситуацію та підготуйте юридично обґрунтовану відповідь. Чи відповідають дії сільської ради, сільського голови і депутата сільської ради вимогам законодавства? Які питання мають бути відображені в статуті територіальної громади і який порядок його обговорення й прийняття?

Варіант № 30

Теоретичні питання:

1. Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності.
2. Порядок формування та структура місцевих бюджетів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Задача.

Голова обласної ради видав розпорядження про особливий режим управління на період опалювального сезону. Згідно з цим документом як виконавчі органи обласної ради були утворені управління житлово-комунального господарства, соціального захисту населення, транспорту і зв'язку, підпорядковані голові і обласній раді. Мотивуючи своє розпорядження голова обласної ради зазначив, що він діяв на підставі норм Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, які гарантують організаційну самостійність органів місцевого самоврядування.

Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Чи відповідають дії голови обласної ради вимогам законодавства?

1.4.2.2. Методичні рекомендації до виконання контрольних робіт

Навчальний курс “Муніципальне” є обов’язковим для вивчення у вищих навчальних закладах за напрямом підготовки «Правознавство». Студенти заочної форми навчання опановують даний курс у повному обсязі. З метою контролю за рівнем знань студентів з даної дисципліни ними виконується одна контрольна робота (письмово). Контрольна робота є закономірним підсумком теоретичної та практичної роботи студента протягом вивчення дисципліни – Конституційне право України.

Виконання контрольної роботи передбачає:

- закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань студентів;
- виявлення здатності студента визначати та аналізувати наукові та практичні проблеми;
- напрацювання та розвиток навичок самостійної роботи;
- формування навичок опрацювання нормативних джерел та наукової літератури.

Студентам пропонується *тридцять варіантів* контрольних робіт. Кожний варіант містить два теоретичних питання та одна практичне завдання з різних тем навчального курсу, що дає можливість студенту опрацювати якнайбільше нормативних актів і інших джерел та, відповідно, впливає на підвищення рівня знань студентів заочної форми навчання. Змістом викладу теоретичних питань контрольної роботи є дослідження питань, що пропонуються, ступеня і стану їх наукової розробки. Практичне завдання передбачає розв’язок конкретної юридичної ситуації з використанням чинної нормативно-правової бази.

Закріплення варіантів роботи за студентами здійснює навчальний відділ. Після закріплення варіанту контрольної роботи студент повинен розпочати роботу над нормативними актами та іншими джерелами, які рекомендуються до використання (перелік нормативних актів, підручників, посібників, періодичні матеріали наведені в списку джерел до відповідних тем наприкінці методичних рекомендацій (Розділ 8.).

Контрольну роботу студенти виконують самостійно, дотримуючись рекомендованої структури та вимог до технічного оформлення.

Процес підготовки контрольної роботи складається з таких етапів:

- опрацювання літератури та нормативно-правових актів;
- систематизація зібраного матеріалу;
- підготовка відповідей на теоретичні питання та розв’язок практичного завдання;
- оформлення контрольної роботи та передача у навчальну частину заочного факультету.

За своєю структурою контрольна робота складається з плану, основної частини та списку використаних джерел і літератури. В разі потреби можуть мати місце додатки.

План розміщується на окремій сторінці, яка буде другою сторінкою роботи і в ньому вказуються назви питань та сторінки, на яких вони розміщені.

Основана частина роботи – це відповіді на теоретичні питання та розв’язок задачі. Відповідь на кожне питання повинна мати заголовок і починатися з нової сторінки.

При висвітленні питань контрольної роботи слід мати на увазі, що обов’язковим є використання Конституції України, законів України та інших нормативних актів. Для цього студент повинен при розкритті того чи іншого питання робити посилання на нормативні акти. Наприклад, якщо студент розкриває питання про систему місцевого самоврядування, то він повинен використати Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”, вказати конкретну норму (ст. 10; або ст. 20) і зробити відповідну зноску.

Вирішення задачі передбачає юридичний аналіз справи, пошук норм закону, які регулюють дані правовідносини та розв’язок справи по суті.

Висновок при вирішенні задачі повинен ґрунтуватись лише посиланнями на нормативно-правові акти.

Використовуйте лише чинні нормативно-правові акти, з врахуванням останніх змін та доповнень до них. Посилання на застарілий нормативний матеріал є підставою для не зарахування контрольної роботи!

При написанні роботи студент повинен обов'язково вказувати джерело опублікування нормативно-правових актів, а також посилатись на авторів та наукові джерела, з яких запозичені матеріали або окремі цитати.

Посилання робляться відповідно до методичних вимог щодо виконання контрольних та інших робіт студентами вищих навчальних закладів, вони наводяться у формі квадратних дужок з зазначеннями номеру джерела відповідно до нумерації у списку використаних джерел.

Щодо використання наукових джерел, наприклад, у тексті наводиться ...Кравченко В.В. зазначає, що «з огляду на політичну структурованість парламенту постає проблема відповідності принципу вільного мандата вимогам фракційної дисципліни...» [4, с. 35], де 4 – номер джерела у списку джерел на прикінці роботи, а 35 – це сторінка, з якої отримана цитата. В списку джерел наводиться наступний опис: 4. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. Вид. 4-те, виправл. та доповн. К.: Атіка, 2007. С.254. Щодо нормативно-правових актів, в тексті у квадратних дужках вказується номер джерела, наприклад [5], а в списку використаних джерел:

5. Про політичні партії: Закон України від 5.04.2001 р. *ВВРУ*. 2001. №23. Ст. 118.

При закінченні відповіді на кожне питання контрольної роботи слід робити короткий висновок.

Список використаних джерел є обов'язковою складовою частиною контрольної роботи, який наводиться в кінці роботи і складається на вибір студента: а) в алфавітному порядку; б) в порядку виникнення джерел в тексті контрольної роботи; в) в спеціальному порядку – спочатку нормативні акти (за юридичною силою), потім наукова література в алфавітному порядку згідно вимог держаного стандарту. *Звертайте особливу увагу на дотримання стандартів щодо оформлення джерел.*

Оформлення контрольної роботи. Сторінки контрольної роботи мають бути пронумеровані. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації, проте, номер на ньому не ставиться. Титульний аркуш контрольної роботи оформляється за встановленим зразком.

Контрольна робота має бути підготовлена у вигляді друкованого тексту чи акуратно виконаного рукопису українською мовою, без помилок і виправлень, з одного звороту білого аркушу формату А4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів : лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм.

Загальний обсяг контрольної роботи, включаючи список використаних джерел має складати 12-15 сторінок. При друкованому виконанні – шрифт TimesNewRoman, розмір – 14, інтервал – 1,5.

Виконана контрольна робота подається у навчальний відділ заочного факультету не пізніше терміну, вказаному у плані-графіку навчального процесу на поточний навчальний рік.

При зарахуванні контрольної роботи викладач оцінює повноту розкриття питань, правильність та аргументованість вирішення практичного завдання, якість оформлення роботи та джерел, які були використанні для її написання.

Контрольна робота, яка отримала позитивну оцінку, вважається зарахованою. Контрольна робота, що не зарахована, повертається студентові на доопрацювання. Викладач має право в разі виникнення сумнівів щодо самостійності виконання контрольної роботи або з метою з'ясування інших питань по роботі провести захист роботи, що здійснюється під час сесії до складання екзамену з дисципліни.

Виклад контрольної роботи подається за наведеним нижче порядком.

ПЛАН

		Стор.
1.	Перше питання	- 3
2.	Друге питання	- 6
	Задача	- 9
	Список використаних джерел	- 12

1. Перше питання*(Виклад змісту першого розділу)***2. Друге питання***(Виклад змісту другого розділу)***Задача***(Виклад розв'язку)***Список використаних джерел**

1. . . . (реквізити джерела)

2. . . . (реквізити джерела)(і т.д. відповідно до вимог оформлення списку джерел).

Титульний аркуш контрольної роботи оформлюється за зразком 1.

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Заочна форма навчання**

**Навчальна дисципліна:
Муніципальне право**

|

**КОНТРОЛЬНА РОБОТА
Варіант №**

Виконала:
**Хавронюк
Вікторія Дмитрівна,**
студент 2 курсу
зі спеціальності
081 Право

Перевірила:
Галус Олена Олександрівна,
к.ю.н, доцент

1.5. Індивідуальні завдання

1.5.1. Основні вимоги до написання індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату.

Тема реферату обирається студентом добровільно або закріплюється за студентом викладачем на початку семестру і виконується за усталеними вимогами. Виконання реферату передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану і виконання роботи (вступ, *перше питання* — розкриття теоретичних аспектів проблеми, виклад основних ідей та пропозицій авторів; *друге питання* — аналіз фактичних та статистичних даних; висновки; список використаної літератури та інформаційних джерел);

Метою виконання рефератів є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання реферату студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, судову практику, статистичні дані, аналітичну інформацію органів управління. Реферат має містити зіставлення різних точок зору з досліджуваного питання.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм х 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого — 30 мм, верхнього та нижнього — 20 мм, правого — не менше 10 мм.

Робота починається з титульного аркуша. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення завдання і повинно бути виконано шрифтом Times New Roman кеглем 14 з 1,5 міжрядковим інтервалом.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Загальний обсяг реферату має становити до 15 сторінок формату А4.

Титульний аркуш реферату оформлюється за зразком 2.

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Денна форма навчання**

**Навчальна дисципліна:
Муніципальне право**

**РЕФЕРАТ
на тему:
„ ... назва теми ... „**

Виконала:
**Хавронюк
Вікторія Дмитрівна,**
студент 2 курсу
зі спеціальності
081 Право

Перевірила:
Галус Олена Олександрівна,
к.ю.н, доцент

Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

ЗМІСТ

		Стор.
Вступ	-	2
1. (назва першого розділу)	-	3
2. (назва другого розділу)	-	6
3. (назва третього розділу)	-	9
Висновки	-	12
Список використаних джерел	-	14

Вступ

.....

(Виклад змісту вступу)

.....

1. (назва першого розділу)

.....

(Виклад змісту першого розділу)

.....

2. (назва другого розділу)

.....

(Виклад змісту другого розділу)

.....

3. (назва третього розділу)

.....

(Виклад змісту третього розділу)

.....

Висновки

.....

(Виклад змісту висновків)

.....

Список використаних джерел

1. . . . (реквізити джерела)

2. . . . (реквізити джерела)

3. . . . (реквізити джерела)(і т.д. відповідно до вимог оформлення списку джерел).

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

1.5.2. Тематика індивідуальних завдань

1.5.2.1. Теми рефератів

1. Особливості норм муніципального права України.
2. Можливість та доцільність виділення муніципального права України всамостійну галузь національного права.
3. Місце статуту територіальної громади у системі джерел муніципального права України.
4. Порівняльна характеристика муніципально-правових норм із нормами інших галузей прав: конституційного, адміністративного, екологічного.
5. Проблемність назви муніципального права.
6. Роль Магдебурзького права в становленні та розвитку місцевого самоврядування.
7. Принцип субсидіарності місцевого самоврядування.
8. Конституційні засади взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування.
9. Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади України.
10. Роль Президента України у здійсненні державної політики у сфері місцевого самоврядування.
11. Функції територіальних громад. Їх місце в системі функцій місцевого самоврядування.
12. Основні форми діяльності територіальних громад.
13. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: поняття, види.
14. Муніципальний нормотворчий процес
15. Місцевий референдум як форма безпосереднього народовладдя територіальної громади.
16. Перспективні напрямки реформування системи органів місцевого самоврядування.
17. Поняття та механізм реалізації місцевого референдуму в Україні в сучасних умовах державотворення.
18. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
19. Виборчі системи, що застосовуються на муніципальних виборах в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
20. Особливості механізму реалізації гарантій місцевого самоврядування.
21. Захист прав місцевого самоврядування в судах загальної юрисдикції.
22. Муніципально-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності.
23. Особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
24. Відмінність статусу голів районної, обласної, районної у місті ради від статусу сільських, селищних, міських голів.
25. Особливості статусу голів в містах Києві та Севастополі.
26. Співвідношення статусу депутатів місцевих рад і статусу народних депутатів України.
27. Поняття, проблеми та перспективи розвитку кадрової політики щодомуніципальної служби.
28. Муніципальна служба в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
29. Поняття та об'єкти комунальної власності. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.
30. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.

Оцінювання результатів виконання рефератів здійснюється відповідно до чинної в університеті системи оцінювання знань в умовах запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) і включається до поточної успішності.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття, предмет та методи муніципального права.
2. Муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути.
Класифікація муніципально-правових норм.
3. Муніципально-правові відносини.
4. Джерела муніципального права: поняття, види та класифікація.
5. Поняття та види муніципально-правових актів.
6. Муніципально-правовий договір.
7. Поняття та види муніципального процесу.
8. Муніципальне право як наука. Предмет, система, джерела. Функції та методологія науки муніципального права.
9. Муніципальне право як навчальна дисципліна: поняття, система.
10. Зародження та розвиток місцевого самоврядування: історичний аспект
11. Поняття та сутність місцевого самоврядування.
12. Правова природа сучасних теорій та характеристика основних моделей місцевого самоврядування в світовій практиці.
13. Принципи місцевого самоврядування України: поняття, види, правове закріплення.
14. Функції та повноваження місцевого самоврядування в Україні.
15. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: поняття, ознаки та види.
16. Функції і повноваження територіальної громади.
17. Порядок створення об'єднаної територіальної громади.
18. Структура управління об'єднаною територіальною громадою.
19. Система органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
20. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
21. Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.
22. Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.
23. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення
24. Місцевий референдум як форма безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
25. Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів.
26. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання.
27. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації.
28. Поняття та система гарантій місцевого самоврядування.
29. Судовий захист прав та інтересів місцевого самоврядування.
30. Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності.
31. Особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
32. Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.
33. Правовий статус старости: поняття, порядок затвердження, функції та повноваження.
34. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови: підстави та порядок проведення процедури.
35. Правовий статус голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.
36. Дострокове припинення повноважень голів місцевих рад: підстави та порядок проведення процедури.

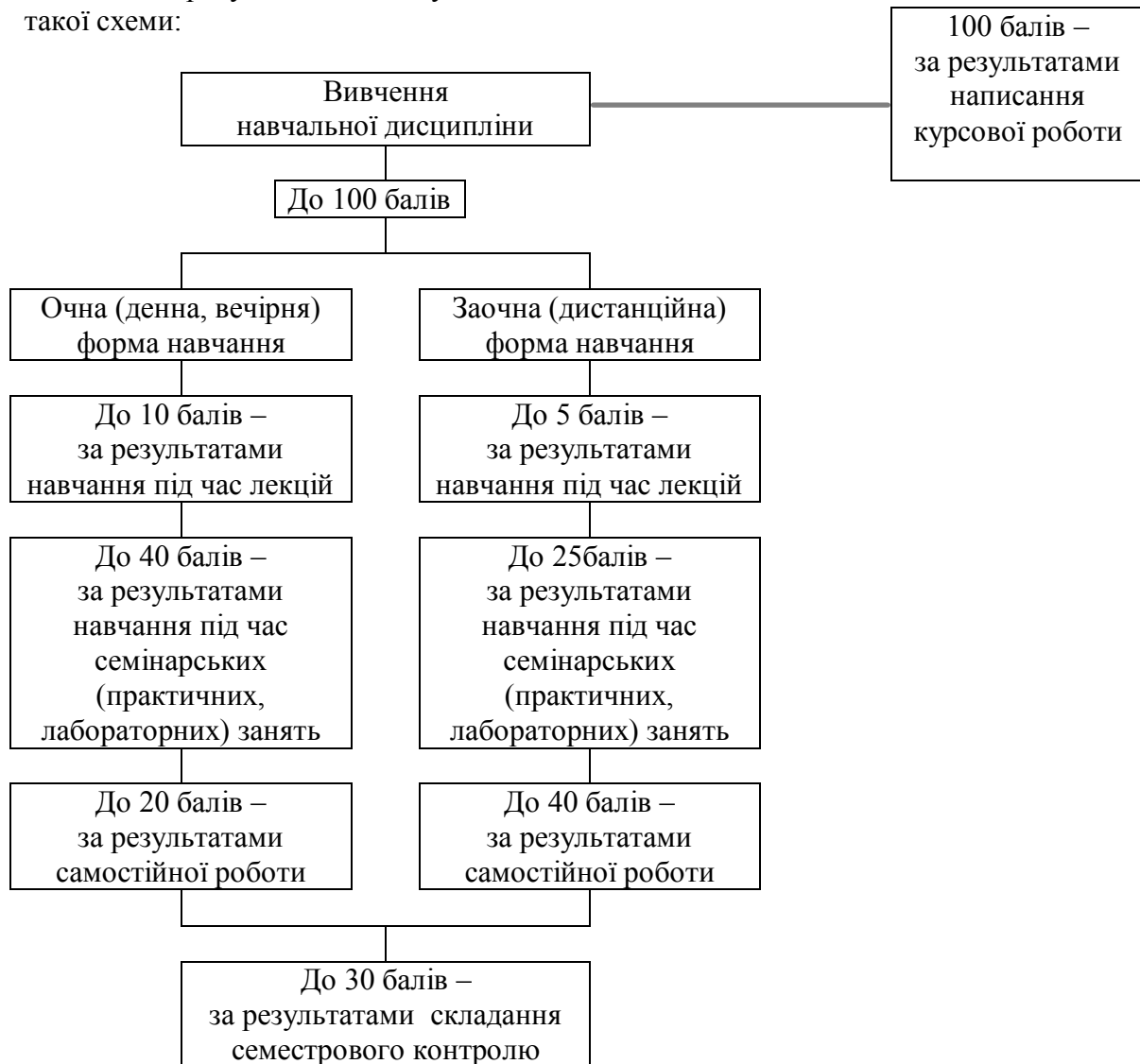
37. Правовий статус голів міст Києва і Севастополя: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.
38. Акти локальної нормотворчості сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, види, правові наслідки.
39. Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.
40. Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.
41. Організаційно-правові форми роботи місцевих рад.
42. Правове регулювання нормотворчої діяльності сільських, селищних, міських, районних, обласних, районних у містах рад: поняття, види та правові наслідки.
43. Статут територіальної громади як основний акт локальної нормотворчості: поняття, порядок прийняття та правові наслідки.
44. Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.
45. Система виконавчих комітетів місцевих рад: порядок формування, основні функції та повноваження, організація роботи.
46. Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад.
47. Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами державної влади.
48. Акти виконавчих органів місцевого самоврядування: поняття, види, правові наслідки.
49. Поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад в Україні.
50. Характеристика депутатського мандату.
51. Функції та повноваження депутата місцевої ради.
52. Організаційно-правові форми здійснення функцій та повноважень депутатів місцевих рад
53. Поняття та види гарантій діяльності депутатів місцевих рад.
54. Муніципальна служба: поняття та основні засади правового регулювання.
55. Право на службу в органах місцевого самоврядування.
56. Порядок проведення атестації муніципальних службовців.
57. Припинення служби в органах місцевого самоврядування.
58. Поняття та об'єкти комунальної власності.
59. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.
60. Порядок формування та структура місцевих бюджетів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Назвіть нормативний акт, який приймають місцеві ради в процесі здійснення своїх повноважень:
 - а) резолюції;
 - б) рішення;
 - в) накази;
 - г) висновки.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 лекцій за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій				
			1	2	3	4	5
1.	Заочна	5	1	1	1	1	1

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 1 семінарське заняття за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 18 лютого 2019 року, протокол № 8).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	9 тем	Номер теми										Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	36
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	4										4
	Усього балів											40

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg>.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Статут Хмельницької міської територіальної громади, затверджений Рішенням Хмельницької міської ради рішення міської ради від 14.06.2024 року №3. URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/statut-hmelnyskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady>
5. Баймуратов М.О. Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення і розвитку в Україні. Одеса: Юридична література, 2003. С.54.
6. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
7. Батанов О.В. Предмет муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. №5. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/290524/284107>
8. Батанов О.В. Принципи муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. *Український часопис конституційного права*. 2024. №2. С. 3-23. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2024-2/pdfs/1-oleksandr-batanov-pryntsyru-munitsypalnoho-prava-yak-haluzi-prava-dyskusiini-pytannia-teorii.pdf>
9. Бисага Ю. М. Муніципальне право України : навч. посіб. / Ю. М. Бисага, О. Я. Рогач, А. В. Бачинська / Ужгородський національний ун-т. Інститут держави і права країн Європи. Ужгород: Ліра, 2008. 440 с.
10. Бібліотека практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад / Серьогін С.М., Липовська Н.А., Дрешпак В.М., Тertiшна О.А.. ДРІДУ НАДУ, 2015. 38 с.

11. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. К.: Атіка, 2000. 303 с.
12. Верлос Н. В. Муніципальне право : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 180 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19870/3/0058989.pdf>
13. Галус О.О. Поняття та види муніципально-правових актів. *Конституційно-правові академічні студії*. 2017. №3. С.26-32. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30649/1/%d0%93%d0%b0%d0%bb%d1%83%d1%81%20%d0%9e.%20%d0%9e%2c.pdf>
14. Галус О.О. До питання про визначення меж муніципально-правового регулювання. *Університетські наукові записки*. 2019. № 69-70. С. 38-49. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/69-70_38-48/pdf
15. Галус О.О. Поняття та ознаки муніципально-правового договору. *Конституційно-правові академічні студії*. 2018. №2. С. 114-118. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30777/1/%d0%9f%d0%9e%d0%9d%d0%af%d0%a2%d0%a2%d0%af%20%d0%a2%d0%90%20%d0%9e%d0%97%d0%9d%d0%90%d0%9a%d0%98.pdf>
16. Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Муніципальне право України» / І. Л. Георгізова. – Черкаси : ФОП О. Ф.Нечитайло «Поліграфічний центр», 2016. – 74 с. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/591/1/%D0%B3%D0%B5%D0%BE%EF%BF%BD%2580%D0%B3%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%EF%BF%BD%2582%D0%BE%D0%B4%D0%B8%EF%BF%BD%2587%D0%B5%EF%BF%BD%2581%D0%BA%D0%B8%D0%B5%20%EF%BF%BD%2580%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%EF%BF%BD%2586%D0%B8%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%20%D0%BC%D0%BF%EF%BF%BD%2583.pdf>
17. Гураль П.Ф., Заяць І.Я., Софінська І.Д. Муніципальне право України: Плани семінарських занять. Завдання для самостійної роботи. Для студентів юридичного факультету. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. 2015. 67 с.
18. Делія Ю.В. Муніципальний правотворчий процес в Україні: поняття та стадії. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2009. №1. С.70.
19. Джерела конституційного права України / Шемшученко Ю. С., Пархоменко Н. М., Скрипник О. В. та ін.. К. : Наукова думка, 2010. 11 с.
20. Кампо В.М. Місцеве самоврядування в Україні. К.: Ін-Юре, 1997. 34 с.
21. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2001. 304 с.
22. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право: Навч. посіб. К.: Атіка, 2003. 672 с.
23. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. 3-тє видання доповнене і перероблене. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 32 с.
24. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpr14b-nm
25. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
26. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н.,

- доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
27. Нормотворчість органів місцевого самоврядування / Богачова О.В., Візіров Б. Й. та ін. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2011. 250 с.
 28. Погорілко В. Ф.І, Баймуратов М. О., Бальций Ю. Ю. та ін. Муніципальне Право України: Підручник /За ред. Баймуратова М. О. 2-го вид. дон. К: Правова єдність, 2009. 720 с. URL: http://megalib.com.ua/book/114_Municipalne_pravo_Ukraini.html

Тема 2. Загальна характеристика місцевого самоврядування

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Абасов Г. Г. Гарантії прав місцевого самоврядування в Україні: актуальні проблеми теорії та практики : [монографія] Г. Г. Абасов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юрид. думка, 2011. 248 с.
5. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>
6. Баймуратов М.О. Від римський муніципій – до сучасного місцевого самоврядування / Михайло Баймуратов: право як буття вченого. Збірник наукових праць до 55-річчя професора М.О.Баймуратова / Упорядник та відп. ред.. Ю.О.Волошин. К.: Логос, 2009. С.67-68.
7. Батанов О.В. Муніципальне влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / відп. Ред. М.О.Баймуратов. К.: Юридична думка, 2012. 656 с.
8. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
9. Бисага Ю. М. Муніципальне право України : навч. посіб. / Ю. М. Бисага, О. Я. Рогач, А. В. Бачинська / Ужгородський національний ун-т. Інститут держави і права країн Європи. Ужгород: Ліра, 2008. 440 с.
10. Бібліотека практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад / Серьогін С.М., Липовська Н.А., Дрешпак В.М., Тертишна О.А.. ДРІДУ НАДУ, 2015. 38 с.
11. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. К.: Атіка, 2000. 303 с.
12. Борденюк В. Конституційно-правові аспекти вдосконалення організації виконавчої влади та місцевого самоврядування у містах Києві та Севастополі. *Вісник Конституційного Суду України*. 2004. – № 4. С. 28-35.
13. Верлос Н. В. Муніципальне право : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 180 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19870/3/0058989.pdf>
14. Верлос Н.В. Муніципальне право: практикум для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Правознавство» / Н.В. Верлос. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 100 с. 2. Бровченко Н.В. Муніципальне право: навчально-методичний

- посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Правознавство». Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 118 с.
15. Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Муніципальне право України» / І. Л. Георгізова. – Черкаси : ФОП О. Ф. Нечитайло «Поліграфічний центр», 2016. – 74 с. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/591/1/%D0%B3%D0%B5%D0%BE%EF%BF%BD%2580%D0%B3%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%EF%BF%BD%2582%D0%BE%D0%B4%D0%B8%EF%BF%BD%2587%D0%B5%EF%BF%BD%2581%D0%BA%D0%B8%D0%B5%20%EF%BF%BD%2580%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%EF%BF%BD%2586%D0%B8%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%20%D0%BC%D0%BF%EF%BF%BD%2583.pdf>
 16. Гураль П.Ф., Заяць І.Я., Софінська І.Д. Муніципальне право України: Плани семінарських занять. Завдання для самостійної роботи. Для студентів юридичного факультету. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. 2015. 67 с.
 17. Деля Ю. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. *Право України*. 2003. № 10. С.29-32.
 18. Дробот І. Стан конституційно-правового гарантування місцевого самоврядування: зарубіжний досвід. *Демократичне врядування*. 2008. Вип.1.
 19. Камардіна Ю. Муніципальна реформа в Україні та державах-членах Європейського Союзу в умовах європейської міждержавної інтеграції: порівняльно-правове дослідження. К.: Фенікс, 2020. 300 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6186/1/kamar_munic_2020_mon.pdf
 20. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз. К.: КНТ, 2010. С.21-22.
 21. Кампо В.М. Місцеве самоврядування в Україні. К.: Ін-Юре, 1997. 34 с.
 22. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2001. 304 с.
 23. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право: Навч. посіб. К.: Атіка, 2003. 672 с.
 24. Кулешов О.О. Деякі особливості становлення і розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні. *Форум права*. 2010. №4. С.543-548.
 25. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. 3-тє видання доповнене і перероблене. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 432 с.
 26. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfp14b-nm
 27. Мамочка В.В. Загальносоціальні гарантії місцевого самоврядування в Україні. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2009. №2. С.82.
 28. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
 29. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

30. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
31. Погорілко В. Ф.І, Баймуратов М. О., Бальций Ю. Ю. та ін. Муніципальне Право України: Підручник /За ред. Баймуратова М. О. 2-го вид. дон. К: Правова єдність, 2009. 720 с. URL: http://megalib.com.ua/book/114_Municipalne_pravo_Ukraini.html
32. Проблеми сучасної муніципалістики : навч. посіб. / За заг. ред. О. В. Батанова. – К. : Академія муніципального управління. 2012. 292 с.
33. Руснак Б. А. Форми залучення громадян до участі в місцевому самоврядуванні / Борис Артемійович Руснак. Чернівці : ЧМГС «Буковинська партнерська агенція», 2004. 39 с.

Тема 3. Система місцевого самоврядування в Україні

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
4. У справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів "район" та "район у місті", і поняття "організація управління районами в містах", яке вживається в частині п'ятій статті 140 Конституції України, а також щодо офіційного тлумачення положень пункту 13 частини першої статті 92 Конституції України, пункту 41 частини першої статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (справа про адміністративно-територіальний устрій): Рішення Конституційного Суду від 13.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-01#Text>
5. У справі за конституційним поданням 61 народного депутата України про офіційне тлумачення Конституції України, Закону України "Про місцеві державні адміністрації", пункту 2 розділу VII "Прикінцеві положення" Закону України "Про столицю України - місто-герой Київ" (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва): Рішення Конституційного Суду від 13.10.2005 р. (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-05#Text>
6. Абасов Г. Г. Гарантії прав місцевого самоврядування в Україні: актуальні проблеми теорії та практики. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юрид. думка, 2011. 248 с.
7. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>
8. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
9. Бібліотека практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад / Серьогін С.М., Липовська Н.А., Дрешпак В.М., Тertiшна О.А.. ДРІДУ НАДУ, 2015. 38 с.
10. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. К.: Атіка, 2000. 303 с.

11. Верлос Н.В. Муніципальне право: практикум для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Правознавство». Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 100 с.
12. Гураль П.Ф., Заяць І.Я., Софінська І.Д. Муніципальне право України: Плани семінарських занять. Завдання для самостійної роботи. Для студентів юридичного факультету. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. 2015. 67 с.
13. Камардіна Ю. Муніципальна реформа в Україні та державах-членах Європейського Союзу в умовах європейської міждержавної інтеграції: порівняльно-правове дослідження. К.: Фенікс, 2020. 300 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6186/1/kamar_munic_2020_mon.pdf
14. Колобиліна О.О. Теоретико-правова характеристика ключових інститутів муніципального права. *Вісник ХНУВС–Bulletin of KhNUA*. 2023. № 3(102). С. 40-46. URL: <https://visnyk.univd.edu.ua/index.php/VNUAF/article/download/648/568/>
15. Крушановський С. Асоціації органів місцевого самоврядування України як елемент децентралізованої системи влади. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2 (12). С.80.
16. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsrtid=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm
17. Мішина Н. В. Конституційно-правове регулювання діяльності органів самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: монографія. Одеська національна юридична академія. О. : Друкарський дім, 2009. 298с.
18. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96._%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
19. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
20. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

Тема 4. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>

3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території: Закон України: від 15.04.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука В. С., Подгорної В. В., Кислої Т. В. про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) від 5 жовтня 2005 р. № 6-пп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05#Text>
7. Статут Хмельницької міської територіальної громади, затверджений Рішенням Хмельницької міської ради рішення міської ради від 14.06.2024 року №3. URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/statut-hmelnyckoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady>
8. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>
9. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні : монографія / за заг. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 512 с.
10. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
11. Галус О.О. Правове регулювання міжнародної співпраці територіальних громад в умовах євроінтеграції. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2019. Випуск 11. С. 63-67. URL: https://e-learning.iir.edu.ua/pluginfile.php/5069/mod_book/chapter/302/%D0%A7%D1%83%D0%B3%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%9E%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D1%85%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%B2%D0%B2%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%D0%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf
12. Галус О.О. Правове регулювання форм безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 64. С. 80–91. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/06/halus_64.pdf
13. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська [та ін.] ; Центр політико-правов. реформ. К. : ФОП Москаленко О. М., 2012. 212 с.
14. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm
15. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%

- D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
16. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
 17. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
 18. Погорілко В. Ф.І, Баймуратов М. О., Бальций Ю. Ю. та ін. Муніципальне Право України: Підручник /За ред. Баймуратова М. О. 2-го вид. дон. К: Правова єдність, 2009. 720 с. URL: http://megalib.com.ua/book/114_Municipalne_pravo_Ykraini.html

Тема 5. Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні : Постанова Верховної Ради України від 17 грудня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3748-12#Text>
7. Статут Хмельницької міської територіальної громади, затверджений Рішенням Хмельницької міської ради рішення міської ради від 14.06.2024 року №3. URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/statut-hmelnyckoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady>
8. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні : монографія / за заг. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 512 с.
9. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
10. Галус О.О. Правове регулювання форм безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 64. С. 80–91. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/06/halus_64.pdf
11. Галус О.О. Форми безпосереднього народовладдя в Україні: монографія; наук. ред. Г. О. Мурашин. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2013. 214 с.
12. Галус О.О., Баймуратов М. М. До питання про поняття та класифікацію муніципально-правових актів безпосереднього народовладдя. *Соціальний калейдоскоп*. 2020. №1. URL: <https://socialcaidroscope.org.ua/index.php/journal/issue/view/1>
13. Галус О.О., Рижук І.В., Бригінець О.О. Впровадження принципу гендерної рівності в бюджетному процесі та при формуванні органів публічної влади в межах

антикорупційної політики. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. № 3(95). С.141-153. URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/issue/view/64/83>

14. Куйбіда В.С. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку місцевої демократії. Хмельницький: ХУУП, 2008. 467 с.
15. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm
16. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
17. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Степенко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
18. Погорілко В. Ф.І, Баймуратов М. О., Бальций Ю. Ю. та ін. Муніципальне Право України: Підручник /за ред. Баймуратова М. О. 2-го вид. дон. К: Правова єдність, 2009. 720 с. URL: http://megalib.com.ua/book/114_Municipalne_pravo_Ukraini.html
19. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

Тема 6. Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15.01.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>
6. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17.03.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>

8. Бальцій Ю. Правовий статус міського голови в Україні / Одеська національна юридична академія. О.: Фенікс, 2007. 176 с.
9. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
10. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf
11. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. К.: МАУП, 2004. 432 с.
12. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpr14b-nm
13. Любченко П. М. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування : монографія / П. М. Любченко, С. О. Семко ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Право, 2012. 216 с.
14. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
15. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
16. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
17. Настільна книга старости об'єднаної територіальної громади. Хмельницький, 2018. 234 с. URL: https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Kniga-Starosti-A5_.pdf
18. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

Тема 7. Правовий статус місцевих рад

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
4. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України від 10.02.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90/98-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15.01.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>
7. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>
8. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. – 528 с.
9. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf
10. Кравченко В.В., Пітчик М.В. Муніципальне право: Навч. посіб. К.: Атіка, 2003. 672 с.
11. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. К.: МАУП, 2004. 432 с.
12. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfprp14b-nm
13. Любченко П. М. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування : монографія / П. М. Любченко, С. О. Семко ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Право, 2012. 216 с.
14. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
15. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
16. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Степенко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§

- 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
17. Навчально-методичний посібник «Нормопроектувальна та правореалізаційна діяльність в публічному управлінні» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» ОС «Магістр» та 081 «Право» ОС «Бакалавр» (усіх форм навчання)) / укл. А.О. Надежденко, Ю.В. Камардіна – Маріуполь: МДУ, 2021 129 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2944/1/NMP_normoproektivalna.pdf
18. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

Тема 8. Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних в місті рад

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15.01.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>
6. Про Автономну Республіку Крим: Закон України від 17.03.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Бабій Ю. Ю. Муніципальна влада сучасної України: конституційно-правові питання. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип.2(102). С. 13-24. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/101/94>
8. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. – 528 с.
9. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf
10. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm

11. Любченко П. М. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування : монографія/ П. М. Любченко, С. О. Семко ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Право, 2012. 216 с.
12. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf
13. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
14. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
15. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.
16. Соляник К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. – Х. : Крок, 2004. 255 с.

Тема 9. Правовий статус депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
7. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
8. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.

9. Бібліотека практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад / Серьогін С.М., Липовська Н.А., Дрешпак В.М., Тертишна О.А.. ДРІДУ НАДУ. 2015. 38 с.
10. Буханевич О.М., Галус О. О., Рижук І. В. До питання про види судового контролю адміністративних судів в публічно-правових спорах з приводу прийняття на публічну службу, її проходження та звільнення з публічної служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2023. С. 240-242. URL: http://lsej.org.ua/12_2023/58.pdf
11. Буханевич О.М., Галус О. О., Рижук І. В. Теоретико-правові та прикладні питання оскарження звільнення з публічної служби в порядку адміністративного судочинства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 10. С. 93-97. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1179>
12. Довідник посадової особи місцевого самоврядування / [упоряд. В. М. Руденко]. К. : Дніпро, 2010. 832 с.
13. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf
14. Лазор О.Д. Служба в органах місцевого самоврядування: [начальний посібник] (Коментар до закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування») / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор. К. : Дакор, 2005. 368 с.
15. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmB0oq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm
16. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
17. Настільна книга старости об'єднаної територіальної громади. Хмельницький, 2018. 234 с. URL: https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Kniga-Starosti-A5_.pdf
18. Падалко Г. В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження : монографія. Х. : Право, 2012. 288 с.
19. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.
20. Чернецька О. Гарантії діяльності депутатів місцевих рад як структурний елемент правового статусу. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. №5. С.87-89.
21. Чернецька О. Теоретичні основи та юридична природа мандата депутата місцевої ради. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 4. С. 92-93.

Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
7. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
8. Гаврік Р. О., Галус О. О. Правові засади здійснення контролю у сфері господарської діяльності місцевими органами публічної адміністрації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 12. <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-12-01-17/2024-12-01-17>. URL: http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/07/APP_04_2024.pdf.
9. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf
10. Любченко Н. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019. 512 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5127&download_id=1161&srsId=AfmBOoq_7jtRZb0NW19gmVbN5dePLHVmwPG6aB8361c5nJXfpp14b-nm
11. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
12. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

<http://portal.rada.gov.ua/> - Верховна Рада України
<http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського
<http://www.auc.org.ua/> – Асоціація міст України
<http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
<http://uaror.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
<http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.adm.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
<http://km-oblrada.gov.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної ради
<http://www.khmelnysky.com/> - Веб-сайт Хмельницької міської ради
<http://univer.km.ua/> - Хмельницький університет управління та права

Обліковий обсяг програми – 2,5 ум.др.арк.